národní
úložiště
šedé
literatury

Čtvrtletník Severočeského muzea v Liberci - Podzim 2012 (6)

Severočeské muzeum v Liberci; Rous, Ivan
2012

Dostupný z http://www.nusl.cz/ntk/nusl-383418

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 24.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

ČTVRTLETNÍK SEVEROČESKÉHO MUZEA V LIBERCI

Informační a programové periodikum. K dostání zdarma v síti informačních center a muzeí Libereckého kraje a Euroregionu Nisa. V nákladu 2000 ks vydává Severočeské muzeum v Liberci, příspěvková organizace, Masarykova ul. 11, 460 01 Liberec 1, http://www.muzeumlb.cz, tel.: 485 246 111, fax: 485 108 319

VÝSTAVY

Výstava „Lebky, skryté umění přírody“

Pavel Zuber, kurátor výstavy

Lebka psíka mývalovitého.

Už od úsvitu civilizace hrály zvířecí lebky důležitou emotivní úlohu v lidském životě. S uctíváním zvířecích lebek se můžeme setkat jak u pravěkých kultur, tak u primitivních domorodých kmenů současnosti. Do dnešní doby rozhodně pozůstatky těchto kultů přežívají v podobě nejrůznějších loveckých trofejí, ať už se jedná o lebky, parohy nebo vypreparované celé hlavy. Pokud však tato záliba souvisí se zbytečnou smrtí zvířete, nemá v životě moderního člověka místo.

Vzhled lebky každého živočicha úzce souvisí se způsobem života a potravní specializací. Extrémním příkladem tohoto trendu jsou lebky hadů, u kterých došlo k vytvoření tyčinkovitých lebečních kostí navzájem pouze volně spojených vazy. Lebka složená z kostí tohoto tvaru je nazývána kinetická a je

POKRAČOVÁNÍ NA STR. 3

R.A.F. aneb historie liberecké automobilky

Ivan Rous, dokumentátor SM

Liberecká továrna na automobily byla založena Theodorem von Liebiegem v roce 1907. Pro tyto účely byly zakoupeny „zelené louky“ v Růžodole I. Firma R.A.F., jejíž vznik vycházel z představ místní továrnické honorace, a nikoliv ze zkušeností a znalostí, kupuje automobilovou divizi libereckého Linserova podniku a rozjíždí výrobu automobilů. Zatím výroba probíhá v centru Liberce, růžodolská továrna je v roce 1907 ve výstavbě. Od počátku byla automobilka, navíc vzniklá na zelené louce, v Liberci raritou.

Areál se skládal z jednotlivých budov kupodivu navrhovaných různými architektonickými kancelářemi. Projekt hlavní dvoupodlažní budovy pochází z dílny Prof. Kühn

Jedna z původních hal továrny R.A.F.

u. Fanta a prováděla ho společnost Ed. Ast. u. Co. Stejné to bylo u strojovny parního stroje. Pod řešením okolí, včetně okolního parku, je podepsána firma Gustav Sachers synové. Továrna měla moderní symetrickou dispozici: přední kancelářská budova kryla mohutnou halu, ze které vycházely jen dva objekty toalet; strojovna a kotelna byla situována mimo hlavní objekt.

První automobil pod značkou R.A.F. vyjel z dílny v Barvířské ulici už v roce 1907, linka v Růžodole byla otevřena roku 1908. O rok později už R.A.F. vyrábí více než deset modelů a počtem vyrobených kusů se v Čechách dostává za mladoboleslavskou firmu Laurin a Klement, které začíná nepříjem-

POKRAČOVÁNÍ NA STR. 3

PODZIM 2012

Pavel Werner Sklo / Kresba

Více na str. 9

Expedice Albánie 2012

Více na str. 7

Restaurování po povodních

Více na str. 5

ČECHOSLOVÁCI V GULAGU

Od 30. října do 9. prosince 2012 se v Severočeském muzeu v Liberci bude konat panelová výstava Ústavu pro studium totalitních režimů, sledující téma tzv. gulagu, systému sovětských trestných táborů pověstných drastickými životními podmínkami, týráním vězněných a velmi vysokým počtem zemřelých.

Oficiální text k výstavě uvádí: „Výstava Adama Hradilka a Jana Dvořáka je věnovaná osudům československých občanů zavlečených do sovětských koncentračních táborů. Autoři zaznamenali desítky rozhovorů s bývalými vězni a shromáždili množství materiálů z archivů NKVD i autentických předmětů lágrového života. Svědectví vězňů, fotografie a artefakty z lágrů tvoří součást unikátní výstavy, kterou Ústav pro studium totalitních režimů pořádá ve spolupráci s Knihovnou Václava Havla.“

DVA NÁZVY JEDNA KRAJINA

PŘÍRODNÍ FENOMÉNY | LIDÉ A HORY | LIDOVÁ ARCHITEKTURA | PANSKÁ SÍDLA | CÍRKEVNÍ PAMÁTKY

Od 2. října do 7. listopadu 2012 je ve sloupové síni Severočeského muzea v Liberci ke zhlédnutí putovní výstava Společnosti pro Lužické hory „Dva názvy = jedna krajina“, která přibližuje krajinu Lužických a Žitavských hor, ukazuje vliv lidské činnosti na ní, historický vývoj, osídlení krajiny a připomíná využití přírodního bohatství.

Výstava „Zachráněné poklady“

Kateřina Nora Nováková, kurátor výstavy

V pondělí 3. září 2012 byla ve vestibulu budovy Krajského úřadu v Liberci otevřena výstava Severočeského muzea „Zachráněné poklady“, která představila nejnovější akvizice, restaurované předměty a výzkumné akce. Záštitu nad výstavou převzala Ing. Lidie Vajnerová, MBA, která ji s ředitelem muzea Mgr. Jiřím Křížkem ve středu 5. září také osobně zahájila. Muzeum má jako sbírkotvorná instituce velmi široký záběr činností, které nejsou veřejnosti vždy zcela známy. Mezi tyto činnosti nepatří jen shromažďování a vystavování předmětů se společenskou, přírodní nebo uměleckou hodnotou, ale také péče o ně.

Na této komorní výstavě se naši odborní pracovníci rozhodli prezentovat to nejlepší a nejvýznamnější, co se nám podařilo v posledních letech do sbírek Severočeského muzea získat dary nebo cílenými či záchrannými nákupy. K jednotlivým předmětům nebo prezentovaným celkům byla na panelech kromě fotografií textově uvedena také jejich historie, důvod a způsob jejich získání do našich sbírek. Jedná se o nábytek, sklo, kovářské artefakty, medaile, plakáty, ale také předměty dokumetující MS v lyžování v Liberci. Kromě toho zde byly představeny záchranné výzkumy našich archeologů z lokality VGP a „Na Cecilce“ v Příšovicích u Turnova, které byly doplněny několika nádobami z žárového pohřebiště lokality „Na Cecilce“ vystavenými ve vitríně. Dále byly na dvou panelech prezentovány entomologické a ornitologické výzkumy našich kolegů přírodovědců s fotografiemi jejich práce na terénní stanici Severočeského muzea Jizerka. Ve vitríně pak byly jako pozvánka na výstavu v naší budově „Lebky, skryté umění přírody“ prezentovány lebky drobných savců. Na dalších panelech byla představena péče o sbírkové předměty. Byly tu k vidění jednotlivé předměty ve stavu před, během a po restaurátorském zásahu včetně jeho popisu. Péče o sbírkové předměty byla doplněna také prezentací práce konzervátorské dílny, která velkým dílem přispívá k zachování dobrého stavu mnoha sbírkových předmětů.

Všechny výstavní panely lze i nadále zhlédnout na www.muzeumlb.cz. ■

Muzeum hostilo vexilologický kongres

Lubor Lacina, kurátor sbírky praporů

Na sklonku června 2012 hostilo Severočeské muzeum jednu z nejvýznamnějších libereckých událostí posledních let v oboru pomocných věd historických – ve dnech 22. až 24. června se v Liberci konal 5. český národní vexilologický kongres, pořádaný Českou vexilologickou společností a firmou LIBEA, s. r. o.

Kongres byl zahájen vernisáží výstavy „Prapory a vlajky ve sbírkách Severočeského muzea“, která byla připravována ve spolupráci právě s Českou vexilologickou společností. V sobotu 23. června dopoledne proběhly v muzeu dva bloky přednášek týkajících se předmětu kongresu, tedy vexilologie. Další program se již odehrával mimo budovu muzea, v areálu SOŠ na Jablonecké ulici v Liberci.

Záběr z vernisáže výstavy 22. 6. 2012.

Zahájení kongresu a výstavy v Severočeském muzeu byli přítomni generální honorární konzul v Kanadě, Jerry J. Jelinek, a statutární náměstkyně hejtmana LK, Ing. Lidie Vajnerová, MBA, která nad kongresem převzala záštitu.

Samotná výstava v termínu 22. 6. – 16. 9. 2012 návštěvníkům nabídla výběr z muzejního fondu Prapory, unikátní sbírky zhruba 230 inventárních čísel vexilologického materiálu, kterému dominoval benátský gondolový prapor z 2. poloviny 16. století, korouhve libereckých řemeslnických společenstev, zhotovené pro slavnostní pokládání základního kamene liberecké radnice dne 30. září 1888, a prapory spolků vojenských vysloužilců, podpůrných organizací a pěveckých spolků z Liberecka, Jablonecka a Frýdlantska. Výběr z klíčových exponátů pak nabízí katalog k výstavě, který je k dispozici v pokladně muzea.

Bližší informace o průběhu kongresu a písemné verze odpřednášených příspěvků byly publikovány ve sborníku, vydaném na podzim roku 2012 Českou vexilologickou společností. ■

POKRAČOVÁNÍ ZE STR. 1
schopna velké změny tvaru. Hadi díky tomu mohou přijmout kořist značné velikosti. Při lovu i polykání kořisti hadům pomáhají zuby, které jsou tenké, špičaté a mířící dovnitř tlamy. U některých hadů dále došlo k pozoruhodné přeměně chrupu v souvislosti s vývojem jedového aparátu.

Tak jako existují různé druhy chrupu hadů, existují i různé druhy chrupu u ostatních plazů (tedy u těch, kteří na rozdíl od želv mají zuby). Želvy zcela postrádají zuby, jejich čelisti se přeměnily do podoby zobáku, který je kryt rohovinou podobně jako zobák ptáků. Na lebkách želv se můžeme přesvědčit o tom, že ani v případě plazů není přítomnost zubů nezbytnou podmínkou pro dravý způsob života. Zvláště mohutná je lebka dravých sladkovodních želv kajmanek ze Severní Ameriky.

Čelisti přeměněné na zobák jsou charakteristickým znakem ptáků. Také v případě ptáků je zobák pokrytý rohovinou a vyvinul se z čelistí opatřených zuby. Zobáky ptáků se vyvinuly do nejrozmanitějších tvarů i velikostí, mohou být hrubým dlátem i jemným chirurgickým nástrojem.

V případě savců hovoříme o tzv. heterodontním chrupu, tj. chrupu obsahujícím dobře rozlišené řezáky, špičáky, třenové zuby a stoličky. Výchozí stav chrupu původních prasavců však pravděpodobně vycházel z chrupu obsahujícího jen málo rozlišené zuby; to je stav, který je znám u některých původních skupin savců. Všichni savci se musí v životě smířit se smutným faktem, že jejich trvalý chrup se v průběhu času opotřebuje. Ztráta chrupu znamená u divoce žijících savců smrt.

Živočichy, kteří se tímto problémem zabývat nemusí, jsou bezesporu žraloci a rejnoci. Tyto paryby mají veliký počet zubů umístěných v několika řadách za sebou. Aktuálně funkční jsou obvykle 2–3 přední řady; v případě poškození, vylomení nebo opotřebování zubu je tento nahrazen zubem umístěným bezprostředně za ním. Zuby některých druhů slouží jako jakási pila, jejíž pomocí žralok „vyřezává“ z velké kořisti kusy tkání. Zuby ryb jsou naproti tomu většinou tvarově jiné, protože slouží především k zachycení kořisti, která je polykána celá. K případnému zpracování potravy potom ryby používají tzv. požerákové zuby umístěné na žaberních obloucích.

Lebka lišky.

Všechna výše uvedená fakta si můžete sami ověřit na výstavě „Lebky, skryté umění přírody“. K vidění je zde více než 180 nejrozmanitějších lebek všech skupin obratlovců ze všech kontinentů i oceánů, ale i mnoha domácích zvířat. ■

POKRAČOVÁNÍ ZE STR. 1
ně konkurovat. V roce 1911 Václav Klement z Mladé Boleslavi začíná poprvé jednat o možném sloučení podniků L. a K. a R.A.F. Koncem roku 1911 Theodor von Liebieg souhlasí. O rok později R.A.F. kupuje licenci šoupátkových motorů Knight a vedení automobilky přebírá Václav Klement. Liebieg odchází později i ze správní rady mladoboleslavské automobilky, kde mu bylo v rámci fúze nabídnuto „křeslo“, a dál se věnuje jen textilnímu podnikání. Rok 1913 se již nese ve znamení úpadku značky R.A.F. Laurin a Klement přetahují z Liberce nejperspektivnější linky na výrobu šoupátkových motorů.

Areál bývalé továrny R.A.F., současný stav v roce 2012.

V letech 1914–1915 se v liberecké RAFce vyráběly již jen náhradní díly a díly pro mladoboleslavský koncern. V roce 1916 byla výroba definitivně zastavena a továrna uzavřena. Areál byl prodán a do prázdných hal se přestěhovala přádelna a továrna na koberce. Z automobilky se stala textilka. Ale v roce 1926 bývalou RAFku koupil starý pán Christian Linser. Znovu se do objektu stěhují stroje a vybavení slévárny a opět se zaměřuje na produkci pro automobilový průmysl. Rokem 1926 je datován i projekt velké haly slévárny od firmy Robert u. Ernst Peukert. Požadována byla i přestavba kancelářské budovy, kde vznikl velký byt pro Christiana Linsera. Opodál byly postaveny garáže pro tři automobily. Do továrny se tak vrátil život, tentokrát doslovně.

V roce 1936 umřel Christian Linser, jeho podnik v Růžodolu skončil již o dva roky dříve. Dědic Rudolf Linser továrnu prodal v roce 1940 firmě W. Krefft z Gevelbergu, která zde chtěla vyrábět kuchyňské přístroje. Roku 1941 však o továrnu žádá německá firma Appelt. Ta opět, již potřetí, do továrny instaluje výrobu dílů pro automobily. Za války se vyráběly v RAFce díly přímo pro Wehrmacht a těsně na konci války byla továrna vyrabovaná.

V roce 1958 se růžodolská továrna znovu dostává do područí automobilového průmyslu – počtvrté, tentokrát pod podnik LIAZ. V současnosti je areál ve stavu postupné likvidace a je zde plánována moderní průmyslová zóna. Zánik je tentokrát pravděpodobně definitivní. ■

Rudolf Ginzel: Liberecká zákoutí

Markéta Lhotová, kurátor výstavy

Na jaře letošního roku prošla celkovou rekonstrukcí expozice Kabinetu fotografie. Vzhledem k požadavkům na uchovávání fotografií, které nedoporučují dlouhodobější instalaci ve stálé expozici, nová koncepce počítá s výměnou tematických celků přibližně po půl roce. Do tohoto plánu byly nyní zahrnuty všechny fotografické soubory uložené v muzeu, tedy i dokumentární Historická fotografie a rozsáhlý soubor negativů. Právě z tohoto fondu vychází nová instalace, která bude zpřístupněna během měsíce října 2012. O záměru představit nyní tvorbu Rudolfa Ginzela, libereckého středoškolského profesora, fotografa a regionálního badatele, jsme informovali již v minulém čísle čtvrtletníku.

PhDr. Rudolf Ginzel (2. října 1872 Liberec – 14. srpna 1944 Liberec) pocházel ze staré a rozvětvené liberecké tkalcovské rodiny, v níž se však objevily i významné osobnosti věnující se výtvarnému umění či fotografii. Rodinná tradice hovoří o spojení s osobou významného libereckého malíře a betlémáře Jakoba Ginzela (1792–1862), jehož syn z druhého manželství Hubert (1846–1880) se věnoval fotografii a měl okolo roku 1880 ateliér zaměřený na portrétní fotografii na tehdejším Staroměstském náměstí (nyní nám. Dr. E. Beneše) v domě č. 3. O generaci mladší Rudolf byl v oblasti fotografické tvorby amatérem. Později se fotografování věnovali i jeho prasynovci Gustav (1931–2008) a Wolfgang (1933–2004), kteří darovali téměř pět set Ginzelových skleněných a listových negativů v roce 1967 Severočeskému muzeu.

Rudolf Ginzel se narodil jako nejmladší potomek soukeníka Josefa Antona (1834–1891) a Anny rozené Vincenz (1836–1905) v Urbanově ulici č. 6 (později Chrudimská). V tomto dnes již neexistujícím roubeném domku prožil většinu svého života. Měl čtyři starší sourozence – bratři Josef Wilhelm (nar. 1859) a Gustav Adolf (nar. 1863) pokračovali v rodinné soukenické tradici, další z bratrů Anton (nar. 1863) vystudoval medicínu a působil jako lékař a porodník v ulici Na rybníčku č. 8, čtvrtá ze sourozenců byla sestra Anna (nar. 1869). Rudolfovým zájmem se staly jazyky. Po ukončení libereckého gymnázia studoval na univerzitách v Berlíně, Londýně a Vídni, kde dosáhl titulu doktora filosofie. Svou pedagogickou činnost zahájil ve školním roce 1898–1899 jako učitel moderních jazyků na státní reálné škole ve Vídni v VI. okrese, poté působil na reálném gymnáziu v Jablonci nad Nisou. Na základě souhlasu vídeňského ministerstva pro kulturu a vzdělávání z 23. září 1902 se stal profesorem na Státní reálné škole v Liberci. Reálka sídlila nejdříve v objektech gymnázia a staroměstské obecné školy na tehdejším Bismarckově náměstí (nyní Sokolovské nám.) a roku 1914 se přestěhovala do nové budovy (nynější základní škola na Husově třídě). Rudolf Ginzel vyučoval němčině, angličtině a francouzštině – zejména ve vyšších ročnících – a působil zde až do odchodu do důchodu v roce 1932. Byl rovněž členem zkušební komise pro měšťanskou školu a pracoval jako soudní překladatel angličtiny. Vedle pedagogické činnosti se věnoval širokým badatelským aktivitám – jeho články se objevují v ročence reálky, dále publikoval své rodopisné výzkumy atd.

R. Ginzel: Bednářská ulice – pohled na kostel sv. Kříže a louku, 3. 2. 1911, černobílý negativ.

R. Ginzel: Ulička ze Široké do Pražské ulice, 9. 8. 1920, černobílý negativ.

Fotografická tvorba Ginzelovi učarovala na celý život a zachované negativy z let 1906–1939 ukazují široký tematický záběr. Svým objektivem Ginzel zachycoval historické památky, zákoutí měst i přírodní motivy. Lákaly ho uličky starého Liberce stejně jako zajímavé motivy z oblasti Českolipska či Frýdlantska a Jizerských hor. První negativy z roku 1906 mají formát 9 × 12 cm, ale již následujícího roku začal souběžně používat formát 13 × 18 cm. Cenné jsou údaje, které často u svých negativů uváděl.

Vzhledem ke komornímu charakteru výstavky byly pro nynější instalaci vybrány Ginzelovy snímky zachycující různá zákoutí starého Liberce i okolních obcí tvořících dnešní město. Mnohá z nich již nenajdeme, zmizely i některé zde zachycené ulice. Cesty spojující město s okolními obcemi nahradily ulice procházející středem nových sídlištních celků.

Těžiště architektonické a krajinářské fotografie se v závěru 19. století postupně přesunulo z oblasti zájmu profesionálních fotografických ateliérů do sféry amatérské fotografie a počet fotografů zachycujících město a krajinu výrazně vzrostl. Pomohl tomu jak vývoj v oblasti fotografické techniky, tak i rozvoj činnosti různých turistických a horských spolků. Amatérští fotografové se od 90. let 19. století organizovali v klubech, na jejichž rozvoji se na českém území nemalou měrou podíleli právě čeští Němci, mezi prvními vznikl i klub liberecký. Údaje o zapojení Rudolfa Ginzela do činnosti tohoto klubu nemáme, jeho fotografická tvorba však do tehdejšího směřování amatérských fotografů zapadá. V tomto hnutí – zejména ve Vídni či Praze – se prosazovala tzv. umělecká fotografie, dnes často označovaná jako piktorialismus. Volba motivů, při které Ginzel vyhledával zajímavá a romantická zákoutí s hrou světel a stínů, napovídá o sympatiích k tomuto fotografickému směru. V periodiku příznačně nazvaném Photographische Kunst byly v roce 1911 publikovány dvě Ginzelovy fotografie, díky nimž se jeho jméno objevuje v současných publikacích věnovaných vývoji amatérské fotografie v počátcích 20. století.

Nová instalace Kabinetu fotografie potrvá do jara příštího roku. Na její realizaci se významně podílela také fotografka muzea Milada Dománková, a to jak po technické stránce při ošetření negativů, jejich skenování a výrobě pozitivů, tak i při sestavování vlastního výběru snímků. Předpokládáme, že ke Ginzelově tvorbě se ještě v budoucnosti vrátíme a představíme další tematické celky z jeho tvorby. ■

Restaurování lidového nábytku po ničivých povodních

Bohunka Krámská, kurátor etnografické sbírky

Malba nábytku je doložena od 15. století, kdy se objevily skříně zdobené stylizovaným ornamentem v sakristiích kostelů. Do obytného interiéru měšťanských a venkovských vrstev pronikla až se vznikem černé kuchyně v síni domu, kam bylo z jizby přeneseno otevřené ohniště a odkud nyní byla čistá, kouřeprostá světnice vytápěna. Tento proces probíhal v severních Čechách již před třicetiletou válkou, zprvu však byl nábytek z měkkého dřeva jen jednobarevně natírán. Doklady malovaného mobiliáře ze 17. století jsou velmi vzácné nejen u nás, ale i v sousedních zemích. V českých zemích lze vývoj tohoto svébytného umění sledovat v průběhu 18. století. Nejstarší datovaný artefakt ve sbírce lidového nábytku v Severočeském muzeu představuje jednodveřová skříň gotické konstrukce, kterou zdobí jednoduché routy a nenápadné bílé květy tulipánu, věroučný nápis na římse, jméno Michael Blumrich a letopočet 1733. V letech následujících pak lidový mobiliář rozkvetl bujnou pestrostí růží, karafiátů, tulipánů, narcisů a dalších květin.

Depozitář Severočeského muzea v Raspenavě, stav po povodních, 9. 8. 2010.

K nejstaršímu typu nábytku s úložnou funkcí patří truhly, které spolu se skříněmi tvoří základ sbírky lidového nábytku. Pozornost si zaslouží dále postele (10 kusů), z nichž 7 je s nebesy. Právě postele, ale také další kusy lidového mobiliáře (2 šatní skříně, 2 zásobní skříně – tzv. chlebníky pro uložení potravin, 1 police na nádobí, 2 příborníky, 1 truhla, 1 komoda) byly zasaženy roku 2010 povodní.

Předměty, zaplavené 7. srpna 2010 v depozitáři vodou a zanesené vrstvou bahna, byly v následujících dnech převezeny do muzea, kde byly v konzervátorské dílně očištěny. Hlavní nebezpečí, které tehdy nábytku hrozilo, představovala změna vlhkosti, vysychání dřeva spojené s jeho deformací, rozpraskáním a poškozením malby. Muzeum naštěstí získalo z pojistného plnění finanční prostředky na restaurování. Teprve v okamžiku ztráty si lidé uvědomují její zhoubnost a nenávratnost. Jsme velmi rádi, že díky restaurátorům mohou zachráněné artefakty lidem zprostředkovat setkání se světem našich předků, a to prostřednictvím umu městských i venkovských truhlářů, řezbářů a malířů, kteří je před dvěma sty lety zhotovili. ■

Postel s nebesy, Liberecko, konec 18. stol., stav po zrestaurování v r. 2011.

O přeměně staré továrny ve Frýdlantu

Marcela Stará, archeolog SM

Mnozí nakupující v obchodním centru u frýdlantského autobusového nádraží si dobře pamatují podobu tovární budovy, která byla v roce 2010 důkladně přebudována pro potřeby současného nákupního střediska. Málokoho však asi napadne, že zemní práce při přestavbě i takto relativně mladého objektu byly předmětem archeologického dozoru.

V průběhu měsíce dubna došlo před tovární halou k odkrytí části starého náhonu a zároveň začalo odstraňování demoličního zásypu v centrální části staveniště. Při zadním traktu přístavby domu č.p. 484 do hloubky jednoho metru pod povrch zasahovala destrukční vrstva s většími kamennými bloky, další destrukce cihlové stěny zde byla obnažena i v hloubce dvou metrů. Na jiných místech v prostoru staveniště však pod metrovou vrstvou zásypu následovala čtyřicet až osmdesát centimetrů mocná černá uhlíková vrstva.

Profily výkopové jámy před zázemím staveniště vyplňovala do hloubky jednoho metru zásypová vrstva s artefakty z 18. až 20. století (fragment zeleně glazované nádoby, keramická zátka atd.).

Nejstarší nálezový soubor fragmentů vesměs keramických stolních nádob byl však získán při pokládce kanalizace napříč autobusovým nádražím, především ze sondy před domem č.p. 474. Jednotlivé artefakty jsou předběžně datovány od 17. století po druhou polovinu 19. století. Dobové zobrazení města Frýdlant s jeho tehdy však ještě trvale neosídleným zázemím za hradbami směrem k zámku názorně přibližuje detail Globicovy mapy Frýdlantska z roku 1660.

Zásypové destrukční vrstvy a torza cihlových stěn obnažily i jámy pro usazení plastových čisticích nádrží, které tvořily závěrečnou kapitolu v plánovaném programu zemních prací.

Archeologický průzkum na několika místech odkryl destrukci zdiva z jednotlivých objektů továrny, která zde byla založena v polovině 19. stol. Ignatzem Eisenschimmelem při již existujícím náhonu k mlýnu (dnes zde stojí budova č.p. 608 – dle císařského otisku stabilního katastru původně mlýn č. 177). V průběhu sledované stavby byl mírně narušen i výše zmíněný náhon, který za staveništěm vedl pod povrchem.

Část nálezového celku, získaného z prostoru staveniště obchodního centra, je však starší a je možno jej spojovat s průmyslovým objektem, který zde stával před polovinou 19. století (v císařském otisku stabilního katastru pod č. 132). A v neposlední řadě i s osídlením v hrázděných (roubených) chalupách, jejichž zobrazení lze pravděpodobně identifikovat např. na rytině Johanna Tobiáše Arnolda z roku 1763. ■

Počátky lyžování v Království českém

Karel Novotný, kurátor výstavy

První výstava v roce 2013 bude věnována třem lyžařským výročím končícím trojkou – 1913, 1903 a 1933. Tím prvním je 100 let od tragické smrti Bohumila Hanče a Václava Vrbaty. Druhým výročím je 110 let od založení svazu lyžařů v Království českém, jehož iniciátorem byl Josef Rössler Ořovský. Třetí výročí souvisí se vzpomínkou na J. R. Ořovského, jehož životní dráha se naplnila před osmdesáti lety.

Výstava o počátcích lyžování bude zaměřena na období Josefa Rösslera Ořovského, kdy jako český průkopník objevoval dosud veřejností nepoznané sportovní náčiní, a na dobu, kdy se hrabě Harrach prozíravě snažil ulehčit svým lesníkům práci v zimním období. Tento čas trval zhruba do první poloviny dvacátých let.

V dalších letech sport sice získával stále na oblibě, ale nové technologie typu vázání (Hutfield, Bildstein a Kandahár) a převážný díl výroby profilových a dále lepených lyží ukončily průkopnický, a tak i romantický vývoj a výrobu.

Výstava směřuje právě ke kořenům a k průkopníkům, kteří se svojí lyžařskou výzbrojí dobývali od konce 19. století naše hory a určovali směr a vývoj lyžování. Výstava bude doplněna o unikátní předměty jak ze soukromých sbírek, tak z depozitářů Národního muzea v Praze (ve spolupráci s Mgr. Petrem Jechortem a Mgr. Lucií Swierczekovou) a v neposlední řadě muzeem v Jilemnici (v těsné spolupráci s ředitelem PaeDr. Janem Luštincem).

Ze soukromých kolekcí bych především však chtěl zmínit sbírku Mgr. Aleše Suka, který v současné době s kolegy připravuje knihu o historii lyžování.

Jeho sbírka se zabývá historií lyžování obecně. My ale zůstaneme u kořenů tohoto sportu. Velkou část výstavy budou tvořit předměty z počátků lyžování, které jsou umístěny ve vile Schowanek v Jiřetíně pod Bukovou.

Vystaveny budou také unikátní a historicky cenné předměty ze všech sbírek, jak z pozůstalosti po J. R. Ořovském, tak po B. Hančovi. Sbírku doplní hojně užívané předměty z dob počátků lyžování. ■

Den romské kultury v SM

Andrea Chloubová, vedoucí liberecké pobočky O. s. Romodrom

19. září 2012 se v Severočeském muzeu v Liberci konal Den romské kultury. Akce se uskutečnila ve spolupráci s Občanským sdružením Romodrom, které na Liberecku poskytuje terénní služby občanům žijícím ve vyloučených lokalitách.

Program zahájil ředitel muzea Mgr. Jiří Křížek, který seznámil účastníky s dlouhodobou spoluprací muzea a občanského sdružení. Činnost sdružení pak představila jeho předsedkyně Marie Gailová, která seznámila návštěvníky s jeho aktivitami, jejich vlivem na životy lidí žijících ve vyloučených lokalitách a nastínila práci terénních pracovníků, pedagogů a dobrovolníků.

Od 14 hodin probíhalo pásmo přednášek s romskou tematikou. Historii Romů prezentoval Patrik Kotlár, romskému holocaustu na Liberecku se věnoval Ivan Rous, dokumentátor muzea. Přednášky dostaly netradiční ráz, provázela je přátelská atmosféra a nechyběl ani zpěv romské hymny za doprovodu hudebníků. V 16 hodin vystoupil taneční soubor Bengale

Čhave pod vedením Patrika Kotlára, který v rytmu čardáše roztančil celé muzeum. Součástí programu byla také ochutnávka tradičních romských jídel, jako jsou halušky, holubce či perkelt.

Akce, na které vládla po celou dobu velmi přátelská atmosféra, se setkala se zájmem více než stovky lidí nejen z Liberecka – včetně obyvatel z vyloučených lokalit. Věříme, že se v brzké době podaří uskutečnit další takové úpěšné akce. ■

Financováno z ESF prostřednictvím OP LZZ a ze státního rozpočtu ČR v rámci projektu „JP1 – Služby sociální prevence v Libereckém kraji".

Expedice „Albánie 2012“

Pavel Vonička, entomolog SM

V letošním roce se zoolog – entomolog Severočeského muzea zúčastnil výzkumné přírodovědné cesty do Albánie, která se uskutečnila v rámci projektu „Výzkum málo známých oblastí Balkánského poloostrova“. Jde o projekt občanského sdružení ZOOGEOS Bohemia, sdružujícího zoology z různých muzeí v České republice, kteří se zabývají především výzkumem a dokumentací fauny, resp. přírodního prostředí jako celku. Svoji pozornost zaměřují vedle České republiky také na faunu jiných evropských zemí i exotických oblastí. Za dobu existence občanského sdružení se jeho členové zúčastnili mnoha expedic do různých oblastí, během kterých dokumentovali základní typy přírodního prostředí navštívených zemí a zároveň podle svého zaměření sledovali výskyt živočichů i rostlin v těchto biotopech. Součástí podniknutých expedičních cest je i dokumentace života místních obyvatel. V období let 1995–2011 byla uskutečněna řada zahraničních dokumentačních a výzkumných cest, např. na Malé Antily, Srí Lanku, do jižní Afriky, Malajsie, Venezuely, Mexika, Maroka či Turecka.

Na základě získaných materiálů z těchto cest (přírodniny, fotografie, zvukové nahrávky apod.), respektive po jejich zpracování, připravuje společnost ZOOGEOS putovní výstavy, které po dobu dvou až tří následujících let představují výsledky expedic v mnoha městech České republiky. Výstavy se setkávají s velkým zájmem široké veřejnosti a spolu s přednáškami prezentují práci zúčastněných muzejních zoologů odborné i laické veřejnosti. Dokumentární a osvětová činnost společnosti ZOOGEOS přispívá k obohacení kulturního života a zároveň propaguje navštívené země v České republice. Zároveň je do přírodovědných sbírek jednotlivých muzeí získáván dokladový materiál. Z uvedených důvodů jsou aktivity společnosti ZOOGEOS vysoce ceněny a všestranně podporovány i Ministerstvem kultury ČR.

Na základě nabytých zkušeností se členové společnosti ZOOGEOS rozhodli připravit a realizovat dlouhodobější projekt zoologického průzkumu vybraných území Balkánského poloostrova. Jde zejména o Albánii, Černou Horu, Bosnu a Hercegovinu, Kosovo a Makedonii. Především horské oblasti těchto zemí jsou zoologicky málo známé a často téměř neprozkoumané. Žijí zde stovky endemických druhů živočichů a je velmi pravděpodobné, že v těchto územích budou nalezeny pro vědu dosud neznámé druhy bezobratlých živočichů. Rovněž průzkum obratlovců přinese nové údaje o výskytu a rozšíření jednotlivých druhů. Projekt, který předložili zoologové z Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě a Severočeského muzea v Liberci, byl schválen zřizovatelem těchto muzeí – Libereckým krajem – a záštitu nad ním převzala statutární náměstkyně hejtmana Ing. Lidie Vajnerová, MBA.

Letošní první expedice do Albánie se uskutečnila v termínu od 23. 6. do 14. 7. 2012. Albánie je nejen ze zoologického hlediska bezesporu velmi zajímavou zemí. Z politických důvodů byla desítky let zahraničním odborníkům téměř nepřístupná, a patří proto k nejméně prozkoumaným zemím Evropy. Některé oblasti, zvláště v jižní části, jsou z pohledu řady skupin živočichů téměř neznámé. Během tří týdnů jsme navštívili vysokohorské oblasti v severní části Albánie, pohoří Tomor v centrální části, na jihu pak pohoří Nemercke a Gramos u hranic s Řeckem. Věnovali jsme se i nížinám, hlavně údolím velkých řek a pobřeží rozsáhlých jezer, zejmená Ochridského a Skadarského, navštívili jsme také mořské pobřeží. Při zpáteční cestě jsme ještě bádali v makedonském pohoří Šar planina.

Během cesty jsme nasbírali rozsáhlý materiál bezobratlých živočichů, který bude postupně zpracováván a uložen do sbírek zúčastněných muzeí. Pořídili jsme tisíce fotografií albánské přírody, ale i historických památek a obyvatel. Tato obrazová dokumentace bude využita pro vytvoření výstavy, která bude putovat po muzeích v České republice.

V Severočeském muzeu budou mít návštěvníci možnost zhlédnout tuto výstavu od začátku února 2014 do konce března 2014. ■

…nám, nám narodil se!

Bohunka Krámská, etnograf SM

V době od 9. 11. 2012 do 6. 1. 2013 se v Severočeském muzeu bude konat pod názvem „…nám, nám narodil se!“ velká výstava betlémů. Slova nejznámější české, ještě středověké koledy jsou poukazem na církevní půdu, kde se betlémy zrodily a odkud byly rozhodnutím císaře Josefa II. roku 1784 vypovězeny. Tehdy nalezly útočiště v příbytcích prostých lidí a zahájily periodu největšího rozkvětu tohoto svébytného druhu lidového umění. Narozené Boží Dítě, které se znovu ocitlo v nemilosti totalitních režimů ve 20. století,

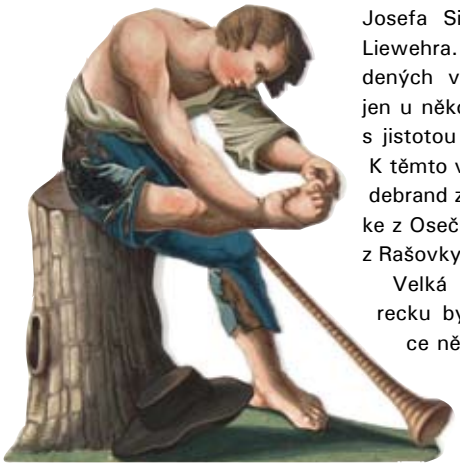

se přesto dosud těší přízni nejen věřících, ale i ateistů.

Jádro výstavy tvoří sbírka Severočeského muzea v Liberci, která reprezentuje Liberec jako významné středisko malby papírových betlémů, dodávající impulzy k tvorbě do širokého okolí. Již od doby třicetileté války je v Liberci doloženo působení malířů a nejstarší archivní zmínka o postavení scény Narození Páně na oltáři v kostele sv. Antonína Velikého pochází z roku 1644. Představu o podobě kostelního betlému v Liberci si návštěvník může udělat podle třech deskových figur pocházejících z kostelíku v Ostašově. Bylo jen logické, že na ploché, po obvodu vykrojené dřevěné figury navázaly dvourozměrné figury, malované na papír či lepenku. Jejich hlavní chvíle přišla po zákazu kostelních betlémů, kdy se usídlily v měšťanských i venkovských domácnostech. Malíři, kteří ztratili v důsledku státních zásahů do života církve své církevní zakázky, nalezli jeden ze zdrojů obživy při zhotovování betlémů do rodin. Rozvoj tvůrčích sil poddaných, zbavených jha nevolnictví, se odrazil v obrovské pracovní aktivitě a s ní těsně související a dosud nepoznané možnosti věnovat se vedle vlastního řemesla další činnosti, která by byla zábavou nebo by poskytla i přivýdělek. Takovou činností se v mnoha oblastech českých zemí pro různé nadané řemeslníky (malíře pokojů, truhláře, soukeníky), ale i učitele a úředníky stala malba nebo řezba betlémových figur.

Liberec má vzácně dochované betlémy místních malířů Johanna Floriana Schäfera, otce i syna a Jakoba Ginzela. Rozsáhlé je dílo jejich napodobitelů, mezi nimiž vyniká tvorba soukeníka Josefa Siebera a malíře pokojů Liewehra. Z dlouhé řady jmen uvedených ve vlastivědné literatuře jen u několika málo osobností lze s jistotou přiřadit dílo k autorovi. K těmto výjimkám patří Adolf Hildebrand z Machnína, Josef Statzke z Osečné a Ferdinand Blaschke z Rašovky.

Velká část betlémů na Liberecku byla pohyblivých (dokonce nějaký čas i betlém v libereckém kostele), neboť mechanika se stala pro řadu mužů nejmilejším koníčkem. Na výstavě není žádný betlém v pohybu, přestože mnohým figurám vlají od údů provázky. Je tomu tak i u největšího betlému z muzejní sbírky, připsaného Josefu Baslerovi z Nové Vsi, jehož jméno je poznamenáno na lištách dílů malovaného papírového pozadí. Zdejší soukeníci prý na Vánoce stavěli rozlehlé betlémy, mnohdy široké až 8 metrů. Tento soubor (celkem 625 prvků) by této velikosti odpovídal.

Každá malovaná papírová betlémová figura je sama o sobě obrazem, často krásným portrétem. Přesto jsou na výstavě v zájmu pestrosti a vyváženosti zastoupeny také další materiály a typy betlémů.

Skříňkový betlém, dřevořezba, polychromie, Hostinné, třetí čtvrtina 19. století, Krkonošské muzeum Vrchlabí.

Samozřejmě dřevořezby, kterým patří velmi významné místo v celých severních Čechách. Na Liberecku nevyrostly tak výrazné a početné osobnosti řezbářů, jak tomu bylo směrem na východ v oblasti Krkonoš a Podkrkonoší a směrem na západ ve Šluknovském výběžku. V době, kdy se již v Liberci betlémy v rodinách nestavěly a vzbuzovaly napříště především pozornost muzejních pracovníků a soukromých sběratelů, prožívalo betlémářství na Šluknovsku bouřlivý rozvoj. Mistrovství řezbářů Šluknovska bude moci návštěvník na výstavě srovnat se zcela rozdílným přístupem krkonošských tvůrců, jejichž dílo bude prezentováno několika skříňkovými betlémy zapůjčenými z Krkonošského muzea KRNAP ve Vrchlabí. Mimořádnou pozornost si rovněž zaslouží skříňkový betlém s oblékanými voskovými figurami, klášterní práce z druhé poloviny 18. století, vypůjčená z Oblastního muzea v Děčíně. Ještě jednou pozoruhodností se muzejní výstava zaskví, oponou ochotnického divadelního spolku ze Žirče namalovanou Josefem Urbanem roku 1922, jež pochází ze sbírek Městského muzea ve Dvoře Králové nad Labem. Opona připomíná monumentální výjev Narození Páně s Klaněním pastýřů a Příchodem králů z dílny Matyáše Bernarda Brauna v areálu Nového lesa v Kuksu. ■

Půjdem spolu do Betléma…

Alena Černá, muzejní pedagog

Loňského roku muzeum započalo tradici vánočních a velikonočních akcí pro veřejnost. Protože i v letošním roce chceme v této tradici pokračovat, připravili jsme si pro vás program na adventní neděli 16. 12. 2012 od 13 do 18 hodin.

Tento rok bude celý sváteční den zaměřený na betlémy a vše, co s nimi souvisí. Je to mimo jiné proto, že v muzeu bude současně probíhat výstava betlémů z let dávno minulých. Navíc k vánoční tradici v Severočeském muzeu již neodmyslitelně patří pohyblivý Metelkův betlém, který se vždy v době adventní zpřístupňuje veřejnosti.

Akce bude určena především pro rodiny s dětmi a pro ty, kteří chtějí načerpat vánoční atmosféru. Můžete se těšit na tvůrčí dílny, ze kterých si domů odnesete spoustu vlastnoručně vyrobených dárků, na občerstvení v podobě staročeského vánočního pečiva i na doprovodný kulturní program. V jednání jsou také ukázky řezbářské práce betlémářů přímo na živo v budově muzea. Po dobu trvání akce bude do muzea jednotné vstupné 30,– Kč pro děti i dospělé.

Po celou dobu adventu budou navíc v prostorách kolem Metelkova betlému umístěny informace o Vánocích, z nichž se budete moci dozvědět různé zajímavosti. Těšíme se na vaši návštěvu. ■

Pavel Werner v Severočeském muzeu

Oldřich Palata, kurátor výstavy

Pavel Werner slaví v letošním roce v plné tvůrčí a životní síle sedmdesáté narozeniny. Je to nepochybně příležitost k připomenutí originální tvorby umělce a pedagoga, který svůj život spojil s oblastí severních Čech. V druhé polovině padesátých let 20. století absolvoval na sklářské škole v Železném Brodě obor tavené plastiky a mozaiky, poté pokračoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, kde vystudoval v ateliérech doc. Plátka a prof. Libenského obor sklářského výtvarnictví. Po studiích nastoupil jako středoškolský profesor a vedoucí brusičského oddělení do Střední průmyslové školy sklářské v Kamenickém Šenově a později působil ve stejných funkcích i na sklářské škole v Novém Boru. Po celá léta věnoval vedle pedagogické práce mnoho energie také vlastní tvůrčí činnosti. V letech 1977–1989 se autorskou tvorbou zabýval ve svobodném povolání. A nepochybně s úspěchem, což dokládá Cena Masarykovy akademie za tvůrčí přínos udělená Pavlu Wernerovi v roce 1995. O dva roky později se vrátil do Střední průmyslové školy sklářské v Kamenickém Šenově, tentokráte jako ředitel. A z titulu své ředitelské funkce také v roce 2002 inicioval – v rámci oslav 145. výročí založení této nejstarší sklářské školy na světě – výstavu prací žáků a pedagogů, která proběhla v Severočeském muzeu v Liberci.

„Z vnitra země“, lité sklo, 2004.

Mezi exponáty tehdy byla i plastika Pavla Wernera Přemostění koule. Po deseti letech se toto dílo do Severočeského muzea spolu s dalšími objekty vrací v rámci současné Wernerovy autorské výstavy. Nejedná se o retrospektivu celoživotní výtvarné činnosti – na to je velký výstavní sál libereckého muzea příliš malý – ale jde spíše o letmé ohlédnutí za bohatou tvorbou, které zahrnuje především objekty z rytého, broušeného, litého, foukaného a hutně tvarovaného skla. Součástí výstavní prezentace jsou rovněž kresby, které symbolicky připomínají široký záběr autorových ostatních výtvarných aktivit (obrazy, práce s kamenem, díla do architektury a další).

Charakteristickými rysy Wernerovy tvorby jsou respekt k materiálu, důvěrná znalost možností zvolených technik, procítěný výtvarný koncept a v nejednom případě i poetický nadhled a vtip. ■

UZAVŘENÉ MUZEJNÍ EXPOZICE

Upozorňujeme návštěvníky muzea, že **od 18. září 2012** je z důvodu modernizace dočasně **uzavřena expozice přírodovědy**. Předpokládáme, že nová expozice bude otevřena do konce roku 2012.

Dne **20. září 2012** byla rovněž z důvodu rekonstrukce **uzavřena expozice archeologie**. O plánech na novou expozici a o jejich průběžné realizaci vás budeme informovat. V mezidobí pro vás chystáme několik výstavních překvapení. Sledujte www.muzeumlb.cz!

10 let výzkumu na neolitických těžebních polích Jistebska

Michaela Bradáčová, archeolog SM

V letošním roce uplynulo již deset let od doby, kdy byl na okraji Dolní Černé Studnice zahájen záchranný archeologický výzkum těžebních polí, které využívali lidé v období neolitu. K znovunalezení této lokality došlo o rok dříve, kdy ji v rámci svého výzkumu objevil geolog Vladimír Šrein. Lokalita zaujala vědce již na počátku 20. století, kdy ji mapoval A. Huyer. Na něj navázal J. Gränzer. V obou případech se jednalo o geology pocházející z německých oblastí prvorepublikového Československa. Z tohoto důvodu zapadly jejich práce po skončení druhé světové války v zapomnění do doby, kdy byla objevena v rámci výzkumu mineralogického složení pravěkých kamenných seker. Od roku 2002, kdy se rozběhl samotný archeologický výzkum, byly objeveny i další lokality v Zásadě a ve Velkých Hamrech.

Na základě výsledků radiokarbonové analýzy bylo využívání lokality datováno mezi léta 4860–5316 př. n. l., kdy se na území dnešní České republiky vyskytovala kultura s lineární keramikou a starší fáze kultury s vypíchanou keramikou.

Co přivábilo neolitické obyvatele do těchto vysokých nadmořských výšek? Byla to kvalitní surovina pro výrobu jejich broušených kamenných nástrojů. Geologové ji nazvali amfibolový kontaktní rohovec a archeologové ji nazývají metabazitem typu Pojizeří. Původně jemný sopečný popel splavený do moře prošel dvojí metamorfózou. Přičemž při druhé kontaktní metamorfóze vznikla surovina, kterou lze zařadit mezi nejtvrdší horniny na území České republiky, avšak zároveň díky svým vlastnostem je vhodná pro výrobu broušených kamenných nástrojů.

Polotovar sekeromlatu s nedokončeným vrtáním otvoru pro topůrko, surovina: metabazit typu Pojizeří (neolit – kultura s vypíchanou keramikou; sbírka Muzea Českého ráje v Turnově). Zdroj: Pravěká těžba v Jizerských horách, 2004.

Lokalita na Maršovickém vrchu je unikátní v celoevropském měřítku, a to jak svou rozlohou, tak dochováním a zejména rozsahem distribuce této suroviny. Rozsah lokality byl v minulosti větší, než je momentální areál o rozloze více než 1,1 km^2. Těžební jámy se nejlépe dochovaly v prostoru lesa, ale lze je nalézt i v prostoru polí a luk, kde však v rámci odlesnění a hospodářského využití ploch došlo v minulosti k jejich zplanýrování. V lesním porostu se lze setkat s mělkými nebo i hlubokými prohlubněmi, které jsou dokladem těžby. Na první pohled se jedná o jednu těžební jámu, ale v rámci archeologického výzkumu bylo objeveno, že se v ní nalézá několik menších těžebních jam, které byly vytěženy neolitiky v různých obdobích využívání lokality.

Distribuce této suroviny vhodné pro kamenné nástroje dosahovala v některých obdobích až k pobřeží Severního a Baltského moře na severu. Na jihu pak ji lze nalézt na nalezištích v severním Maďarsku či v Bavorsku. Dále se s ní můžeme setkat na jihu Polska, západě Slovenska, ale lze ji nalézt i v Nizozemsku.

Co lze nalézt na neolitických těžebních polích Jistebska? Na těžebních polích jsme se kromě samotných těžebních jam setkali s několika dílnami, ve kterých proběhlo první zpracování suroviny. Při tomto procesu neolitici zároveň vyřadili méně vhodnou surovinu pro výrobu kamenných nástrojů a vhodné kousky štípáním opracovali do hrubé podoby finálního kamenného nástroje. V případě dílen se setkáváme s několika tisíci odštěpků na jeden metr čtvereční. Mezi nimi lze objevit i takzvané zmetky budoucích nástrojů, kdy při prvotním opracování horniny došlo k jejímu nenávratnému poškození. V okolí těchto dílen pak nalézáme ohniště, ze kterých odebíráme vzorky pro datování lokality radiokarbonovou metodou. Lokalita na Maršovickém vrchu nám pomáhá pochopit vysokou koncentraci blízkých dílenských areálů v nižších oblastech, ale zároveň nám může pomoci pochopit výrobní postup při výrobě kamenných nástrojů a poznat další období života neolitického člověka. ■

Destrukce

EDITORIAL

Ivan Rous

V každém čísle čtvrtletníku jsme měli příspěvek o nějakém problému – o tom, co zaniklo či zaniká. Ani tentokrát tomu není jinak. V tomto vydání přinášíme článek o likvidaci významné liberecké automobilky R.A.F., jedné z unikátních staveb Liberce.

Demoliční práce se však týkají i mladších „objektů“. V průběhu září jsem se osobně podílel na bourání expozice archeologie, které umožnilo, že se část muzea dočká po třiceti letech zcela nového pojetí.

V některých případech bourá příroda, třeba prostřednictvím povodní. O tom je další článek, naštěstí s dobrým koncem – velkou část nábytku zasaženého živlem se podařilo zrestaurovat.

Lebky symbolizují pomíjivost, vexilologie se naopak zabývá stálicemi – vlajkami a symboly historie. Pěkné čtení! ■

Výstavy Severočeského muzea v Liberci říjen – listopad – prosinec 2012

Pavel Werner / Sklo / Kresba

14. září 2012 – 21. říjen 2012

Výstava prezentuje autorskou tvorbu sklářského výtvarníka a pedagoga, který letos slaví významné životní jubileum. Objekty z rytého, broušeného, litého, foukaného a hutně tvarovaného skla doplní autorské kresby.

Lebky, skryté umění přírody

28. září 2012 – 2. prosinec 2012

Lebky nejroztodivnějších obratlovců od agamy po žraloka nabízí výstava unikátní kolekce více než 180 exemplářů ze sbírky Pavla Zubera z Plzně. K nejzajímavějším patří lebky mořských živočichů; nechybí zde ani lebky suchozemských zvířat všech kontinentů či některých našich domácích mazlíčků.

…nám, nám narodil se!

9. listopad 2012 – 6. leden 2013

Výstava dokumentuje vývoj betlémářství v severních Čechách. Betlémy nejrozmanitějších druhů (kostelní, lidové, rodinné, malované na papíru nebo lepence, betlémy řezané ze dřeva či modelované z vosku) doplní divadelní opona s výjevem Narození Páně z dílny Matyáše Bernarda Brauna, vytesaným ve skále v Kuksu.

Pokojíčky pro panenky v proměnách času

14. prosinec 2012 – 10. únor 2013

Výstava představuje tzv. „malé domácnosti“, které byly nejen oblíbenou hračkou, ale měly i výchovně-vzdělávací význam. Návštěvníci zde mohou zhlédnout obývací pokojíčky, ložnice a kuchyně z let 1880–1980, které odrážely dobové módní trendy v bytové kultuře.

Výběr z kulturních akcí

říjen – listopad – prosinec 2012

PŘEDNÁŠKA PETRY ŠŤOVÍČKOVÉ:
CHRISTIAN-STADT – PROJEKT ZAHRADNÍHO MĚSTA ANEB KDE A JAK STAVĚLA LIBERECKÁ SMETÁNKA NA KONCI 18. STOLETÍ
17. října 2012 od 18 hodin, AV sál SM

VERNISÁŽ VÝSTAVY „ČECHOSLOVÁCI V GULAGU“
30. října 2012 od 17 hodin, slavnostní vestibul SM

ZAHÁJENÍ VÝSTAVY „…NÁM, NÁM NARODIL SE!“
8. listopadu 2012 od 17 hodin, slavnostní vestibul SM

PŘEDNÁŠKA MARKÉTY LHOTOVÉ:
SYNAGOGY V LIBERCI A JABLONCI NAD NISOU – DÍLA VÍDEŇSKÝCH ARCHITEKTŮ
28. listopadu 2012 od 18 hodin, AV sál SM

ZAHÁJENÍ VÝSTAVY „POKOJÍČKY PRO PANENKY V PROMĚNÁCH ČASU“
13. prosince 2012 od 17 hodin, slavnostní vestibul SM

VÁNOČNÍ PROGRAM PRO ŠIROKOU VEŘEJNOST „PŮJDEM SPOLU DO BETLÉMA…“
16. prosince 2012 od 13 do 18 hodin, SM

PŘEDNÁŠKA JIŘÍHO KŘÍŽKA:
FRIEDRICH OHMANN – ARCHITEKT A PAMÁTKÁŘ
19. prosince 2012 od 18 hodin, AV sál SM

Fotografie ze sbírek SM

Markéta Lhotová, historička

Rudolf Ginzel: Rybářská ulice – noční snímek, květen 1908, černobílý negativ. | V průběhu měsíce října bude v prostorách Kabinetu fotografie Severočeského muzea v Liberci instalována nová výstava, tentokrát z bohatého souboru negativů. Expozice, věnovaná libereckému pedagogovi, regionálnímu badateli a fotografovi Rudolfu Ginzelovi (1872–1944), představí jeho tvorbu z let 1906–1939. Vybrány byly snímky zachycující různá zákoutí starého Liberce včetně dnes již neexistujících míst. Výstava bude ke zhlédnutí do jara 2013.

Čtvrtletník Severočeského muzea v Liberci | Vydává: Severočeské muzeum v Liberci, Masarykova 11, 460 01 Liberec 1 | www.muzeumlb.cz | Odpovědný redaktor: Ivan Rous | Redakce: Jiří Křížek, Anna Baldová, Jiří Sloup | Fotografie: archiv autorů a SM | Grafická úprava: Jiří Sloup | Tisk: Tiskárna IRBIS Liberec | Registrováno MK ČR pod číslem E20243 | ISSN 1805-0964 | Vychází v nákladu 2000 ks | Cena výtisku: zdarma